

Tadeusz Filipiak

Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie

HANDEL ZAGRANICZNY OWOCAMI I PRZETWORAMI W POLSCE W LATACH 2004-2014

*FOREIGN TRADE OF FRUITS AND THEIR PRESERVES IN POLAND
IN THE YEARS 2004-2014*

Słowa kluczowe: handel zagraniczny, owoce i ich przetwory, UE

Key words: foreign trade, fruits and their preserves, EU

JEL codes: F10

Abstrakt. Celem opracowania jest określenie zmian w polskim handlu zagranicznym owocami i ich przetworami w latach 2004-2014. Źródła danych wtórnych pochodziły głównie z analiz rynkowych IERiGŻ-PIB, danych GUS, FAMMU/FAPA, ARR i innych. Na podstawie metod statystyki opisowej określono zmiany ilościowe i wartościowe eksportu i importu owoców świeżych i przetworzonych. Scharakteryzowano ilościową i wartościową strukturę eksportu oraz importu owoców i ich przetworów, w tym strukturę geograficzną.

Wstęp

Rola handlu zagranicznego w rozwoju gospodarczym kraju i poszczególnych sektorów i rynków podkreślana była już przez praktycznie wszystkich przedstawicieli nauk ekonomicznych, poczynając od merkantylizmu, klasyków ekonomii politycznej, później przedstawicieli teorii neoklasycznych, a także badaczy współczesnych [Misala 2005, za: Nosecka 2014]. Wszyscy badacze podejmujący się problematyki handlu zagranicznego poszukiwali przyczyn przewag konkurencyjnych poszczególnych gospodarek, sektorów, produktów czy firm nad innymi [Misala 2011, Olczyk 2008, za: Nosecka 2014].

Największymi w skali świata eksporterami i importerami artykułów rolnych i żywnościowych było 27 krajów Unii Europejskiej (UE-27) oraz NAFTA [Nosecka 2012]. Handel zagraniczny produktami rolno-spożywczymi w Polsce w latach 1995-2014 charakteryzował się tendencjami wzrostowymi, szczególnie szybką dynamikę zaobserwowano po wejściu Polski do Unii Europejskiej (UE), czyli od 2004 roku [Stańko, Mikuła 2014].

Polska jest największym producentem owoców klimatu umiarkowanego, w zależności od produktu z 5-11-procentowym udziałem w unijnej produkcji. Polska jest największym w UE i czwartym na świecie producentem jabłek. Wśród krajów UE Polska jest największym producentem wiśni, malin, porzeczek i borówki wysokiej, a także liczącym się producentem truskawek [Trajer 2015]. W 2014 roku eksport owoców i ich przetworów w eksporcie rolno-spożywczym wynosił 8%, a import 11,2% [ARR 2014]. Z powodu spadkowej tendencji spożycia owoców i warzyw świeżych w kraju, eksport jest i pozostanie ważnym czynnikiem zagospodarowania ich w Polsce [Nosecka i in. 2012].

Material i metodyka badań

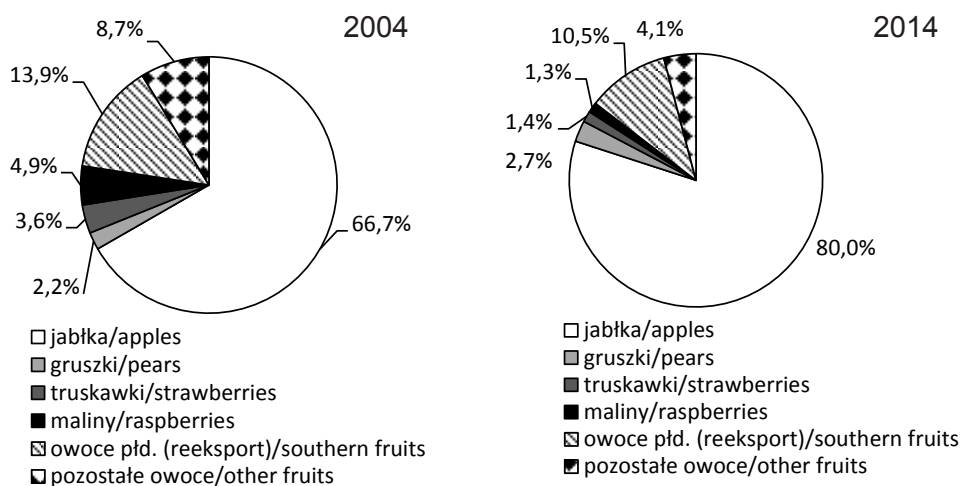
Celem opracowania jest określenie zmian w polskim handlu zagranicznym owocami i ich przetworami w latach 2004-2014. W ramach opracowania określono tendencje zmian w eksporcie oraz imporcie owoców i ich przetworów w badanym okresie. Źródła danych pochodziły z analiz rynkowych IERiGŻ-PIB, raportów i analiz FAPA, w tym Zespół Monitoringu Zagranicznych Rynków Rolnych – Fundacja Programów Pomocy dla Rolnictwa (FAMMU/FAPA), raportów Biura Analiz i Programowania ARR, a także analiz MRiRW oraz danych statystycznych GUS. Wykorzystano proste metody statystyki opisowej, w tym obliczono wskaźniki dynamiki i wskaźniki struktury oraz statystyki matematycznej (analiza regresji liniowej).

Eksport owoców i przetworów w Polsce

Eksport owoców świeżych z Polski zarówno w ujęciu ilościowym, jak i wartościowym w latach 2004-2014 ulegał wahaniom, tj. po okresach wzrostu obserwowano spadki, jednak miał tendencję wzrostową. Eksport owoców świeżych w ujęciu ilościowym w badanym okresie zwiększył się z 649,7 do 1370,3 tys. t, tj. o 110,9%. Średnioroczny wzrost w latach 2004-2014 wynosił około 88 tys. t (współczynnik kierunkowy korelacji), tj. 7,8%. Największy wzrost liczony rok do roku odnotowano w 2012 roku (62,%), a największy spadek w 2011 roku (14,9%). W strukturze eksportu owoców świeżych w ujęciu ilościowym największy udział miały jabłka. W latach 2004-2014 eksport jabłek zwiększył się z 433,6 do 1 096,1 tys. t, tj. ponad 2-5-krotnie, a ich udział jabłek w eksporcie owoców świeżych zwiększył się z 66,7% do prawie 80%, tj. o 12,3 p.p. Kolejną pozycję pod względem udziału w eksporcie zajmowały owoce południowe (reeksport). Reeksport owoców południowych w latach 2004-2014 zwiększył się z 90,1 do 143,9 tys. t, tj. o 59,7%. Jednak ich udział w eksporcie ogółem owoców świeżych zmniejszył się w badanym okresie o 2,4 p.p. Największy wzrost w eksporcie owoców świeżych odnotowano wcześniej wymienionych jabłek oraz w przypadku gruszek (ponad 2,5-krotny). Wprowadzenie przez Federację Rosyjską embarga spowodowało spadek eksportu owoców świeżych w 2014 roku. Eksport owoców świeżych w 2014 roku zmniejszył się o 9,6%, w tym jabłek o 10,9%. Wzrost w 2014 roku w porównaniu do 2013 roku odnotowano w przypadku eksportu truskawek i malin, odpowiednio o 35,7 i 12,3%.

Eksport owoców świeżych w ujęciu wartościowym w latach 2004-2014 zwiększył się z 210,1 do 612,8 mln euro, tj. o 191,7%. Średnioroczny wzrost eksportu wyniósł zatem około 11,3%. Największy wzrost eksportu liczony rok do roku był w latach 2004 i 2012 (56,9%), natomiast największy spadek wartości eksportu owoców świeżych odnotowano w 2014 roku (15,8%).

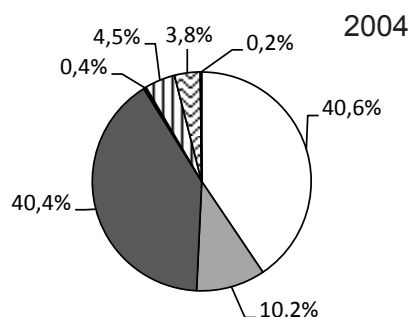
Eksport przetworów owocowych w ujęciu ilościowym w badanym okresie zwiększył się z 601,0 do 870,7 tys. t, tj. o 44,9%. W latach 2004-2014 średnioroczny wzrost eksportu przetworów owocowych wyniósł około 18,8 tys. t (współczynnik kierunkowy korelacji), tj. 3,8%. Najwyższy wzrost w badanym okresie wśród przetworów owocowych odnotowano w konserwach owocowych, z 11,8 do 59,6 tys. t (ponad 2,6-krotny wzrost) (w tabeli 1 jako pozostałe przetwory). W analizowanym okresie zwiększył się eksport soków pitnych, nektarów i napojów (ponad 2-krotny), a także mrożonek oraz soków zagęszczonych (po około 30%). W strukturze eksportu przetworów owocowych największy udział miały mrożonki oraz soki zagęszczone, jednak ich udział nieznacznie zmniejszył się z około 40 do 37%.

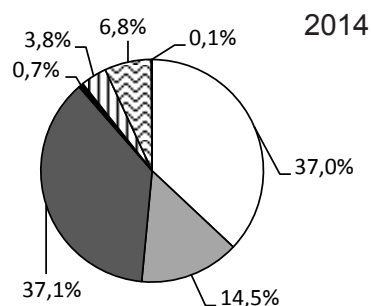
Rysunek 1. Struktura eksportu owoców świeżych ogółem w 2004 i 2014 roku

Figure 1. The structure of exports of fresh fruits in total in 2004 and 2014

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych IERiGŻ-PIB [Rynek Owoców i Warzyw nr 31/2007, 47/2015]
Source: own calculations based on IAFE-NRI data [Rynek Owoców i Warzyw nr 31/2007, 47/2015]

- Soki zagęszczone/Concentrated juice
- Soki pitne, nektary i napoje/Drinking juices, nectars and drinks
- Mrożonki/Frozen fruits
- Susze/Droughts
- Dżemy, marmolady, powidła, przeciery/Jams, marmalades, jam, puree
- Konserwy owocowe i przetwory z orzechów/Canned fruit and preserves with nuts
- Owoce tymczasowo zakonserwowane/Fruit temporarily preserved

Rysunek 2. Struktura eksportu przetworów owocowych w latach 2004-2014

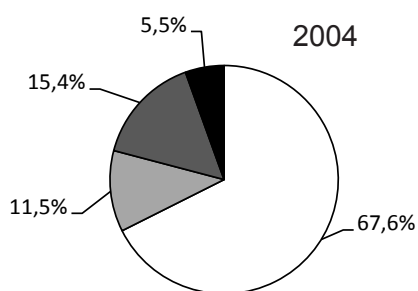
Figure 2. Structure of exports of processed fruits in the years 2004-2014

Źródło: jak na rys. 1

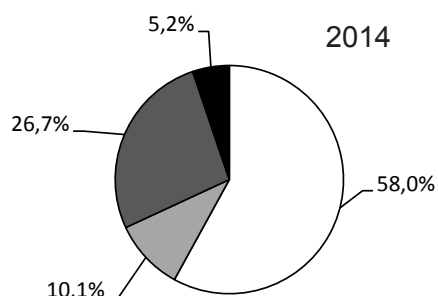
Source: see fig. 1

Eksport przetworów owocowych w ujęciu wartościowym zwiększył się z 527,2 mln euro w 2004 roku do 1090,0 mln euro w 2014 roku, tj. ponad 2-krotnie. W badanym okresie średnioroczny wzrost eksportu przetworów owocowych wyniósł około 57 mln euro, tj. około 7,5%.

Głównym odbiorcą polskich owoców i ich przetworów były kraje członkowskie UE, szczególnie państwa UE-15. Jednak udział eksportu owoców i ich przetworów do krajów UE-15 w analizowanym okresie zmniejszył się z 67,6 do 58,0%. W 2014 roku w krajach UE-15 największy udział w eksporcie miały Niemcy i Holandia (odpowiednio 26 i 8%). W latach 2004-2014 zwiększył się udział eksportu owoców i ich przetworów do państw WNP, z 15,4 do 26,7%. Najważniejszą grupą odbiorców polskich owoców w 2014 roku, pomimo spadku importu ze strony Rosji, były kraje WNP. W eksporcie owoców dominowały jabłka, w 2014 roku wyeksportowano 1062 tys. t o wartości 340 mln euro, co stanowiło 80% wywozu wszystkich owoców za granicę. W 2014 roku do momentu wprowadzenia embarga do Rosji wyeksportowano 402 tys. t jablek o wartości 143 mln euro. Eksport przetworów

- UE-15/EU-15
- UE-10/EU-10
- WNP/CIS
- Pozostałe/Others

- UE-15/EU-15
- UE-13/EU-13
- WNP/CIS
- Pozostałe/Others

Rysunek 3. Struktura wartości eksportu owocami i ich przetworami wg kierunków geograficznych w 2004 i 2014 roku

Figure 3. The structure of exports of fruits and their preserves by geographical directions 2004 and 2014

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych IERiGŻ-PIB [Rynek Owoców i Warzyw nr 28/2006, 47/2015]

Source: own calculations based on IAFE-NRI data [Rynek Owoców i Warzyw no.28/2006, 47/2015]

Tabela 1. Eksport wybranych owoców i ich przetworów w latach 2004-2014
 Table 1. Exports of selected fruits and their preserves in the years 2004-2014

Wyszczególnienie/ Specification	Eksport w latach [tys. t]/Export in the years [thous. t]											
	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2014/2004
Owoce świeże/Fresh fruits												
Jablka/Apples	433,6	426,3	398,4	449,7	410,4	777,1	724,7	533,6	958,4	1230,4	1096,1	252,8
Gruszki/Pears	14,5	6,4	3,2	3,3	10,1	19,8	12,1	25,2	39,0	42,0	37,0	255,2
Truskawki/Strawberries	23,4	22,3	24,1	16,6	13,7	16,2	15,0	14,3	11,6	14,3	19,4	82,9
Maliny/Raspberries	31,7	16,1	20,8	24,7	32,2	24,8	16,1	17,5	16,9	16,2	18,2	57,4
Owoce pld (reeksport)/Southern fruit (reexport)	90,1	127,2	90,3	121,3	118,8	102,9	113,5	145,8	185,0	152,7	143,9	159,7
Pozostałe owoce/Other fruit	70,9	41,0	49,4	29,6	78,9	72,3	43,3	65,2	92,0	101,7	92,7	130,7
Razem owoce/Total fruit	649,7	632,9	583,0	641,9	654,0	993,3	912,6	776,4	1263,9	1515,3	1370,3	210,9
Przetwory owocowe/Preserved fruits												
Soki zagęszczone/Concentrated juice	243,8	232,8	249,6	188,8	247,9	255,7	235,5	205,8	285,6	310,8	322,3	132,2
– w tym sok jabłkowy/including apple juice	212,6	200,7	206,2	144,0	208,0	208,4	193,3	165,1	244,8	263,5	261,9	123,2
Soki pitne, nektary i napoje/Drinking juices, nectars and drinks	61,1	123,2	137,4	106,7	111,9	112,6	112,2	82,7	89,4	123,0	126,3	206,7
Mrożonki/Frozen fruit	242,6	268,4	287,6	273,7	261,3	263,4	308,1	265,2	308,0	310,2	322,7	133,0
Pozostałe przetwory/Other preserves	53,5	64,3	79,7	97,9	92,7	84,1	87,4	87,7	89,5	93,1	99,4	185,8
Razem przetwory/Total preserves	601,0	688,7	754,3	667,1	713,8	715,8	743,2	641,4	772,5	837,1	870,7	144,9

Źródło: jak na rys. 1
 Source: see fig. 1

owocowych do samej Rosji zmniejszył się w ujęciu ilościowym i wartościowym o 30%. Natomiast w 2014 roku zwiększył się eksport przetworów owocowych do pozostałych krajów pozaunijnych (o 13% w porównaniu do 2013 roku) [ARR 2015].

W przetworach warzywnych dominującym w eksporcie produktem były mrożonki owocowe oraz zagęszczony sok jabłkowy. Polska pod względem eksportu zagęszczonego soku jabłkowego zajmowała 2. miejsce na świecie, zaraz po Chinach. Głównymi partnerami Polski w handlu zagęszczonym sokiem jabłkowym w sezonie 2013/2014 były Niemcy (59,7% eksportu), Wielka Brytania (13%) oraz Holandia (9,1%).

Import polskich owoców i ich przetworów

Import owoców i ich przetworów w latach 2004-2014, podobnie jak w przypadku eksportu charakteryzował się wahaniami, tj. po okresach wzrostu obserwowano spadki. W badanym okresie import owoców świeżych w ujęciu ilościowym zwiększył się z 1063,9 do 1400 tys. t, czyli o 31,6%. Średnioroczny wzrost importu wynosił 31,9 tys. t, tj. 2,8% (tab. 2). Import owoców świeżych w ujęciu wartościowym do Polski w latach 2004-2014 wzrósł z 526,5 do 1110,7 mln euro, tj. o 111%. Średnioroczny wzrost importu w badanym okresie wzrósł o 47,1 mln euro, tj. o 7,8%, a więc mniej niż eksportu owoców i ich przetworów.

Import przetworów owocowych do Polski w ujęciu ilościowym w latach 2004-2014 zwiększył się z 169,6 do 372,5 tys. t, czyli o 119,6%. Średnioroczny wzrost w badanym okresie wyniósł 15,9 tys. t, tj. około 8,2%. Import przetworów owocowych w ujęciu wartościowym w latach 2004-2014 zwiększył się z 151,8 do 528,8 mln euro, tj. ponad 2,5-krotnie. Średnioroczny wzrost importu przetworów owocowych wyniósł 34,1 mln euro, tj. około 13,5%.

Tabela 2. Import do Polski wybranych owoców i ich przetworów w latach 2004-2014
 Table 2. Import of the Polish selected fruits and their preserves in the years 2004-2014

Wyszczególnienie/ Specifications	Import w latach [ys. t]/Import in the years [thous. t]											
	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2014/2004
	Owoce świeże/Fresh fruits											
Banany/Bananas	258,8	240,3	233,1	234,1	254,1	225,5	257,1	231,3	222,0	299,5	329,5	127,3
Pomarańcze/Oranges	114,8	86,8	97,6	119	121,4	124,9	137,5	139,6	136,2	178,1	172,5	150,3
Mandarynki/Tangerines	135,4	155,6	154,2	182,1	172,0	155,9	169,1	183,9	180,1	162,7	159,2	117,6
Winogrona/Grapes	100	114	119,6	128,9	159,5	110,3	107,0	116,8	114,5	131,1	120,0	120,0
Arbuzy/Watermelons	163,4	99,8	91,4	92,8	102,5	100,1	98,1	99,0	99,6	110,3	120,4	73,7
Pozostałe owoce/Other fruit	291,5	346,6	333,4	506,7	385,6	375,4	418,3	482,2	489,8	463,0	498,4	171,0
Razem owoce/Total fruit	1063,9	1043,1	1029,3	1263,6	1195,1	1092,1	1187,1	1252,8	1242,2	1344,7	1400,0	131,6
	Przetwory owocowe/Preserved fruits											
Soki zagęszczone i pitne, w tym/Concentrated juice and drinking, including:	72,8	132,2	94,1	114,9	94,5	105,0	125,7	117,6	130,9	182,3	176,7	242,7
– sok pomarańczowy/including orange juice	35,5	59,4	47,3	39,5	39,2	41,9	43,4	35,3	35,0	39,9	49,1	138,3
– sok jabłkowy/including apple juice	13,5	47,9	18,6	45	19,2	33,0	49,5	50,2	62,0	103,1	90,4	669,6
Mrożonki/Frozen fruit	15,2	23,4	27,6	33,6	32,0	27,6	33,9	41,6	44,2	44,2	42,1	277,0
Konserwy owocowe i przetwory z orzechów/ Conserve fruits and processed nuts	69,3	89,2	113,4	112,5	120,2	99,4	112,9	116,4	100,4	110,4	111,1	160,3
Pozostałe przetwory/Other preserves	12,3	18,4	21,0	23,1	26,3	35,3	41,9	42,4	39,6	43,6	42,6	346,3
Razem przetwory/ Total preserves	169,6	263,2	256,1	284,1	294,3	267,3	314,4	318,0	315,1	380,5	372,5	219,6

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych IERiGŻ-PIB Rynek Owoców i Warzyw nr 31/2007, 34/2009, 36/2010, 39/2011, 47/2015]
 Source: own calculations based on IAFE-NRI data [Rynek Owoców i Warzyw nr 31/2007, 34/2009, 36/2010, 39/2011, 47/2015]

Największy udział w latach 2004-2014 w imporcie owoców świeżych miały banany, a ich udział w badanym okresie wyniósł około 24%. Import bananów do Polski w badanym okresie zwiększył się z 258,8 do 329,5 tys. t, tj. o 27,3%. Największy wzrost importu w owocach świeżych odnotowano w przypadku pozostałych owoców (71,0%) oraz pomarańczy (50,3%).

Największy udział w latach 2004-2014 w imporcie przetworów owocowych miały soki zagęszczone. W badanym okresie udział soków zagęszczonych zwiększył się z 42,9% do 47,4%, tj. o 4,5 p.p. Import soków zagęszczonych w badanym okresie zwiększył się z 72,8 do 176,7 tys. t, tj. o 42,7%. W latach 2004-2014 największy wzrost importu w przetworach owocowych odnotowano w przypadku soku jabłkowego (z 13,5 do 90,4 tys. t, tj. prawie 6,7-krotny) oraz suszu (prawie 3,8-krotny). W badanym okresie zwiększył się również import soku pomarańczowego, z 35,5 do 49,1 tys. t, tj. o 38,3%.

Głównymi dostawcami owoców i ich przetworów do Polski były kraje UE, w tym głównie UE-15. W badanym okresie udział tych krajów wyniósł około 50%. Największymi partnerami handlowymi były Hiszpania, Niemcy oraz Włochy. W pozostałych krajach największy udział w dostawach owoców i ich przetworów miały Turcja i Ekwador.

Wpływ rosyjskiego embarga na eksport owoców i ich przetworów

Spadek eksportu owoców świeżych w ujęciu ilościowym oraz wartościowym w 2014 roku związany był z wprowadzeniem przez rząd Federacji Rosyjskiej embarga na produkty roślinne 1 sierpnia 2014 roku. Polska wielokrotnie była obejmowana zakazami eksportu do Rosji produktów rolno-spożywczych, które obowiązywały w latach 2005-2007 i 2011. Po nałożeniu przez Federację Rosyjską embarga na produkty żywnościowe pochodzące z Polski i innych krajów UE, producenci owoców i warzyw, w tym jabłek musieli znaleźć inne rynki zbytu. Po 2014 roku najważniejszymi krajami eksportowymi zostały: Białoruś, Kazachstan, Ukraina, Serbia oraz Egipt. Znacznie mniejsze dostawy owoców były do Norwegii, Algierii, Bośni i Hercegowiny. Za względu na wysokie zbiory większości owoców i warzyw ich ceny w sezonie 2014/2015 były znacząco niższe niż w sytuacji przed wprowadzeniem embarga. Problem zagospodarowania zbiorów jabłek w znacznym stopniu rozwiązał większy przerób przemysłowy jabłek, a także programy wycofania części produkcji z rynku. Dodatkowo w ramach mechanizmu „Tymczasowe nadzwyczajne wsparcie producentów owoców i warzyw” Komisja Europejska przeznaczyła 82 mln euro na wsparcie producentów jabłek i gruszek. Na początku 2015 roku wprowadzono kolejny mechanizm wspólnej polityki rolnej (WPR) „Dalsze tymczasowe wsparcie producentów owoców i warzyw”, dzięki któremu od 16 lutego 2015 do 30 czerwca 2015 roku polscy producenci na bezpłatną dystrybucję mogli przeznaczyć do odpowiednich organizacji ponad 150 tys. t jabłek i gruszek [BGŻ BNP PARIBAS 2015].

Doświadczenia z lat poprzednich nie powodowały większych zmian strukturalnych na rynku owoców i warzyw. Poszukiwanie nowych rynków zbytu przyczyniło się do zmian w zakresie struktury odmianowej polskich owoców i warzyw. W Polsce dominującą odmianą jest Idared (18,6% zbiorów w 2014 roku), która jest wykorzystywana zarówno do przetwórstwa, spożycia deserowego oraz na eksport (bardzo dobrze znosi transport). Jednak na świecie pożądane są jabłka jednokolorowe: czerwone, żółte, zielone. W Polsce produkcja takich jabłek wynosi zaledwie 30%. W związku z tym embargo powinno przyspieszyć zmiany strukturalne na rynku owoców i warzyw, zmiany w strukturze odmianowej polskich owoców i warzyw, a także procesy konsolidacji w polskim sektorze produkcji owoców i warzyw [BGŻ BNP PARIBAS 2015].

Podsumowanie i wnioski

Eksport owoców i ich przetworów charakteryzował się wahaniami, tj. po okresach wzrostu występowały spadki. Eksport owoców świeżych w ujęciu ilościowym i wartościowym zwiększył się. Średnioroczny wzrost eksportu owoców świeżych w latach 2004-2014 w ujęciu ilościowym wyniósł 7,8%, natomiast w ujęciu wartościowym 11,3%. Eksport owoców przetworzonych w latach 2004-2014 również zwiększył się w ujęciu ilościowym, jak i wartościowym. Średnioroczny wzrost eksportu owoców przetworzonych w ujęciu ilościowym wyniósł 3,8%, natomiast w ujęciu wartościowym wyniósł 7,5%. Większy średnioroczny wzrost eksportu owoców świeżych i przetworzonych w ujęciu wartościowym niż w ujęciu ilościowym świadczy o uzyskiwanych większych cenach za sprzedawane produkty na rynkach zagranicznych. W strukturze eksportu owoców świeżych największy udział miały jabłka, a w owocach przetworzonych największy udział miały mrożonki i soki zagęszczone. Głównym odbiorcą polskich owoców i ich przetworów były kraje UE, w tym szczególnie kraje UE-15. Największy eksport owoców i ich przetworów był przeznaczony do Niemiec oraz Holandii. W przypadku owoców świeżych najważniejszym odbiorcą, pomimo spadku importu ze strony Rosji były kraje WNP.

Podobnie, jak w przypadku eksportu, import owoców i ich przetworów w latach 2004-2014 charakteryzował się wahaniami. W badanym okresie zwiększył się import owoców świeżych zarówno w ujęciu ilościowym i wartościowym. Średnioroczny wzrost importu owoców świeżych w badanym okresie w ujęciu ilościowym wyniósł 2,8%, natomiast w ujęciu wartościowym 7,8%. W badanym okresie największy udział w imporcie do polski owoców świeżych miały banany. Największy wzrost w imporcie owoców świeżych odnotowano w przypadku pozostałych owoców oraz pomarańczy. W imporcie owoców przetworzonych największy udział stanowiły soki zagęsz-

czone. Głównymi dostawcami owoców i ich przetworów były kraje UE, w tym szczególnie kraje UE-15. Udział państw UE w imporcie owoców i ich przetworów wynosił w badanym okresie około 50%. Największymi partnerami handlowymi były Hiszpania, Niemcy oraz Włochy, a z pozostałych krajów największy udział miały Turcja i Ekwador.

Wprowadzenie embarga przez Federację Rosyjską spowodowało spadek eksportu owoców świeżych w ujęciu ilościowym i wartościowym. Po nałożeniu przez Rosję embarga na produkty rolno-spożywcze producenci owoców i warzyw musieli szukać nowych rynków zbytu. Po 2014 roku najważniejszymi krajami eksportowymi zostały: Białoruś, Kazachstan, Ukraina, Serbia oraz Egipt. Problem zagospodarowania zbiorów jabłek rozwiązał zwiększony przerób przemysłowy jabłek, a także programy wspierane przez UE wycofywania części produkcji z rynku. Przedłużenie embarga dla producentów oznaczać będzie ciąg dalszy problemów ze zbytem produktów, w tym głównie producentów jabłek. Oznaczać to będzie poszukiwanie nowych kierunków eksportowych, w tym również rozszerzanie kierunków dotychczasowych (kraje UE). W związku z tym embargo powinno przyspieszyć zmiany strukturalne na rynku owoców i warzyw, zmiany w strukturze odmianowej polskich owoców i warzyw, a także procesy konsolidacji w polskim sektorze owoców i warzyw.

Literatura

- ARR. 2015. *Handel zagraniczny towarami rolno-spożywczymi w 2014 r. z uwzględnieniem eksportu głównych grup towarowych*. 2015. Warszawa: Biuro Analiz i Programowania ARR.
- BGŻ BNP PARIBAS. 2015. *Wpływ ograniczeń handlowych wprowadzonych przez Rosję na sektor rolno-spożywczy w Polsce. Raport Banku BGŻ BNP PARIBAS w rocznicę rosyjskiego embarga*. Warszawa: BGŻ BNP PARIBAS.
- FAPA. 2015. *Analiza wybranych zagadnień i tendencji w polskiej produkcji i handlu zagranicznym artykułami rolno-spożywczymi w 2014 r.* Warszawa: Wydawnictwo FAMMU/FAPA.
- Nosecka Bożena. 2014. „Zewnętrzne uwarunkowania wzrostu eksportu owoców, warzyw i ich przetworów z Polski”. *Roczniki SERiA XXI* (3): 133-134.
- Nosecka Bożena (red.). 2012. *Czynniki konkurencyjności sektora rolno-spożywczego we współczesnym świecie*. Warszawa: Wydawnictwo IERiGŻ-PIB.
- Nosecka Bożena, Anna Bugała, Dariusz Paszko, Łukasz Zaremba. 2012. *Sytuacja na światowym rynku wybranych produktów ogrodnich i jej wpływ na polski rynek ogrodniczy*. Warszawa: Wydawnictwo IERiGŻ-PIB.
- Rynek Owoców i Warzyw. Stan i Perspektywy*. 2006-2015. Warszawa: Wydawnictwo IERiGŻ-PIB.
- Stańko Stanisław, Aneta Mikula. 2014. „Tendencje w handlu zagranicznym produktami rolno-spożywczymi w Polsce w latach 1995-2013”. *Roczniki Naukowe Ekonomii Rolnictwa i Rozwoju Obszarów Wiejskich* 101 (1): 42.
- Trajer Marzena. 2015. „Handel zagraniczny na rynku owoców i warzyw”. *Biuletyn Informacyjny ARR* 3: 16-20.

Summary

The paper presents the changes in Polish foreign trade of fruits and their preserves in the years 2004-2014. Export and import of fruits and their products during the period fluctuated, ie. after periods of growth followed by declines. Export and import of fruits and their products in the period increased, the more their growth was observed in terms of value. In the structure of exports of fresh fruits dominated by apples, processed and frozen concentrated juices, mainly apple juice. The main recipient of Polish fruits of their preparations were EU countries, including the EU-15. In the structure of imports of fresh bananas dominated, and in the import of processed fruit juices concentrated. The main suppliers were the EU countries, mainly Germany, Spain and Italy. The introduction of the embargo by the Russian Federation on 1 August 2014 resulted in a decline in exports of fresh fruit in terms of volume and value, mainly apples. Extension of the embargo for manufacturers will mean continued problems with selling products. The embargo should speed up structural changes in the fruit and vegetable market, changes in the structure of Polish varietal fruit and vegetables, as well as the consolidation processes in the Polish fruit and vegetable sector.

Adres do korespondencji
dr inż. Tadeusz Filipiak
Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie
Wydział Nauk Ekonomicznych, Katedra Ekonomiki i Organizacji Przedsiębiorstw
ul. Nowoursynowska 166, 02-787 Warszawa
tel. (22) 593 42 35, e-mail: tadeusz_filipiak@sggw.pl